מתניתא ויושכם אברהם בבקר. ברוב ספרים כתיב ויחבוש את חמורו וקשיא דהיינו קרא דעקדה ומה לא היה יחידי דהיו שני נעריו עמו ויליף בנו ועוד דאפילו היה יחיד אין לחוש מן המזיקין דשלומי מלוה אינן ניזוקין ועוד דמקרא דעקדה יליף ברים פסחים (דף ז.) גבי בדיקת חמץ דלא אמרינן זריזין מקדימין למצוה טפי מצפרא מדלא השכים אברהם טפי מצפרא והיכי מוכח התם דילמא שאני התם דהוי מקום שלא יצא יחידי בלילה ולכך לא הקדים לכך נראה דהכא גרסינן ויושכם אברהם בבקר אל המקום וגו' (בראשית יט) ולא גרסינן ויחבוש את חמורו ומייתי קרא מסדום שהלך להתפלל על הפיכת סדום שהיתה בבקר והיה לו להקדים להתפלל בלילה אלא שלא רצה לצאת יחידי בלילה והלך יחידי להתפלל עליהם ולא רצה שיהא שום אדם עמו בשעת תפלה אי נמי לא היה שום אדם רשאי לראות בהפיכת סדום ובפסחים מייתי קרא דעקדה שלא היה יחידי אלא דלא היה צריך להקדים טפי מצפרא*:

כתיב ויקח את האבן. לפי פשוטו יש לפרש שלקח אבן אחת מאבני המקום: **עולין** ומסתכלין בדיוקנו של מעלה ויורדים. משמע שאותם שעולים הם שיורדים ולעיל משמע שאחרים היו דקאמר עולין תרי ויורדין תרי כי פגעי בהדי הדדי הוו אדבעה:

קוביוסטוס. פירש בקונטרס גונב נפשות וקשה לפירושו דאמר בבטורות (דף ה.) דאמר קונטריקוס הגמון לר' יוחנן בן זכאי משה רבכם גנב היה או קוביוסטוס היה או שאינו בקי בחשבונות היה נתן מחצה ונטל מחצה ומחצה שלם לא החזיר ומה שייך שם גונב נפשות ויש מפרשים דקאי אשאלה ראשונה דקאמר בפרטן של ליים אתה מוצא כ"ב אלף וג' מאות ובכללן אי אתה מוצא אלא כ"ב אלף אותן ג' מאות להיכן הלכו ועל זה אמר ליה קוביוסטוס כלומר גונב ליים ומה שלא אמר ליה בשאלה ראשונה משום דהמתין עד שסיים כל שאלותיו אבל עוד קשה דאמר בפרק המוכר פירות (ב"ב דף נב:) ובפרק קמא דקידושין (דף יא.) סמפון בעבדים ליכא גמלא גנב לו קוביוסטוס הגיעו פירוש דרובא הכי איתנהו והשתא וכי רוב עבדים הם גונבי נפשות לכך נראה כמו שפירש ר"ח קוביוסטוס משחק בקוביא והא דקאמר הכא יעקב למלאך וכי קוביוסטוס אתה שאתה מתירא מן השמר לפי שדרך משחק בקוביא חייב לכמה בני אדם ומטמין עצמו מפני נושאו:

מסייע ליה לרב חננאל. פירוש במה שאומר שהמלאכים אומרים שירה אי נמי הא דקאמר שלא הגיע זמני מיום שנברא אתי אומר שירה עד עכשיו הכי נמי מסייע ליה דקאמר רב חננאל שאינם רשאין להרבות בשירה דקאמר אחד אומר קדוש ותו לא וכן מסתמא לא היו אומרים שירה אלא פעם אחת:

[וע"ע תוס' יומא כח. ד"ה אמר ותוס' פסחים ד. ד"ה שנאמר ותוס' ב"ק ס: ד"ה לעולם]

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה מאי רבותיה וכי תרבע: (ב) ד"ה שתהא וכו' כד' אמות של משכנו הס"ד:

גליון הש"ם
גמ' כד לאי בעי למיהדר. עי' ברכות כו ע"ב תוס' ד"ה יעקב:

הנה הוא זורה. וגי"ל בלע"ז דכתיב ויהי בשכבו וגו' אמרה לה דעי שאחר שיגמור לזרות לא יבא לביתו לשכוב שנאמר הוא לתלמידי חכמים לאת בלילה ושכב בגורן: **ושכם בבקר.** ולא קודם היום ואע"ג דלאו יחיד הוה וכ"ש יחידי: **לך נא ראה.** בעת שאדם יכול לראות אור לראות: **ליטליו.** שוק שמוכרין בו בשר: **לימאוס.** שם מקום: **שמש הנה הוא זורה את גורן השעורים רבי אבהו אמר מהבא ויושכם אברהם בבקר ויחבוש את וגו' ורבנן אמרי מהבא לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום וגו' רב אמר מהבא ויזרח לו השמש אמר ר' עקיבא שאלתי את רבן גמליאל ואת רבי יהושע באיטליז של אימאוס שהלכו ליקח בהמה למשתה בנו של רבן גמליאל כתיב ויזרח לו השמש וכי שמש לו לבד זרחה והלא לכל העולם זרחה אמר ר' יצחק שמש הבאה בעבורו זרחה בעבורו דכתיב ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה וכתיב ויפגע במקום *כי מטא לחרן אמר אפשר עברתי על מקום שהתפללו אבותי ואני לא התפללתי כד יהיב דעתיה למיהדר קפצה ליה ארעא מיד ויפגע במקום כד צלי בעי למיהדר אמר הקב"ה צדיק זה בא לבית מלוני ויפטר בלא לינה מיד בא השמש כתיב ויקח מאבני המקום וכתיב ויקח את האבן אמר רבי יצחק מלמד שנתקבצו כל אותן אבנים למקום אחד וכל אחת ואחת אומרת עלי יניח צדיק זה ראשו תנא וכולן נבלעו באחד ויחלום והנה סולם מוצב ארצה תנא כמה רחבו של סולם שמונת אלפים פרסאות דכתיב והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו עולים שנים ויורדים שנים וכי פגעו בהדי הדדי הוו להו ארבעה וכתיב ביה במלאך וגויתו כתרשיש וגמירי דתרשיש תרי אלפי פרסי הוו תנא עולין ומסתכלין בדיוקנו של מעלה ויורדין ומסתכלין בדיוקנו של מטה בעו לסכוניה מיד והנה ה' נצב עליו אמר רבי שמעון בן לקיש אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמרו כאדם שמניף על בנו הארץ אשר אתה שוכב עליה וגו' מאי רבותיה אמר רבי יצחק מלמד שקפלה הקב"ה לכל ארץ ישראל והניחה תחת יעקב אבינו שתהא נוחה ליכבש לבניו ויאמר שלחני כי עלה השחר אמר לו גנב אתה או קוביוסטוס אתה שמתיירא מן השחר אמר לו מלאך אני ומיום שנבראתי לא הגיע זמני לומר שירה עד עכשיו מסייע ליה לרב חננאל אמר רב דאמר רב חננאל אמר רב שלש כתות של מלאכי השרת אומרות שירה בכל יום אחת אומרת קדוש ואחת אומרת קדוש ואחת אומרת קדוש ה' צבאות מיתיבי חביבין ישראל לפני הקב"ה יותר ממלאכי השרת שישראל אומרים שירה בכל שעה ומלאכי השרת אין אומרים שירה אלא פעם אחת ביום ואמרי לה פעם אחת בשבת ואמרי לה פעם אחת בחודש ואמרי לה פעם אחת בשנה ואמרי לה פעם אחת בשבוע ואמרי לה פעם אחת ביובל ואמרי לה פעם אחת בעולם וישראל מזכירין את השם ואחר שתי תיבות שנאמר שמע ישראל ה' וגו' ומלאכי השרת אין מזכירין את השם אלא לאחר ג' תיבות כדכתיב קדוש קדוש קדוש ה' צבאות ואין מה"ש אומרים שירה למעלה עד שיאמרו ישראל למטה שנאמר ברן יחד כוכבי בקר והדר ויריעו כל בני אלהים אלא אחת אומרת קדוש ואחת אומרת קדוש קדוש ואחת אומרת קדוש קדוש קדוש ה' צבאות והאיכא ברוך ברוך**

הנה הוא זורה את גורן השעורים רבי אבהו אמר מהבא ויושכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו וגו' ורבנן אמרי מהבא לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום וגו' רב אמר מהבא ויזרח לו השמש אמר ר' עקיבא שאלתי את רבן גמליאל ואת רבי יהושע באיטליז של אימאוס שהלכו ליקח בהמה למשתה בנו של רבן גמליאל כתיב ויזרח לו השמש וכי שמש לו לבד זרחה והלא לכל העולם זרחה אמר ר' יצחק שמש הבאה בעבורו זרחה בעבורו דכתיב ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה וכתיב ויפגע במקום כי מטא לחרן אמר אפשר עברתי על מקום שהתפללו אבותי ואני לא התפללתי כד יהיב דעתיה למיהדר קפצה ליה ארעא מיד ויפגע במקום כד צלי בעי למיהדר אמר הקב"ה צדיק זה בא לבית מלוני ויפטר בלא לינה מיד בא השמש כתיב ויקח מאבני המקום וכתיב ויקח את האבן אמר רבי יצחק מלמד שנתקבצו כל אותן אבנים למקום אחד וכל אחת ואחת אומרת עלי יניח צדיק זה ראשו תנא וכולן נבלעו באחד ויחלום והנה סולם מוצב ארצה תנא כמה רחבו של סולם שמונת אלפים פרסאות דכתיב והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו עולים שנים ויורדים שנים וכי פגעו בהדי הדדי הוו להו ארבעה וכתיב ביה במלאך וגויתו כתרשיש וגמירי דתרשיש תרי אלפי פרסי הוו תנא עולין ומסתכלין בדיוקנו של מעלה ויורדין ומסתכלין בדיוקנו של מטה בעו לסכוניה מיד והנה ה' נצב עליו אמר רבי שמעון בן לקיש אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמרו כאדם שמניף על בנו הארץ אשר אתה שוכב עליה וגו' מאי רבותיה אמר רבי יצחק מלמד שקפלה הקב"ה לכל ארץ ישראל והניחה תחת יעקב אבינו שתהא נוחה ליכבש לבניו ויאמר שלחני כי עלה השחר אמר לו גנב אתה או קוביוסטוס אתה שמתיירא מן השחר אמר לו מלאך אני ומיום שנבראתי לא הגיע זמני לומר שירה עד עכשיו מסייע ליה לרב חננאל אמר רב דאמר רב חננאל אמר רב שלש כתות של מלאכי השרת אומרות שירה בכל יום אחת אומרת קדוש ואחת אומרת קדוש ואחת אומרת קדוש ה' צבאות מיתיבי חביבין ישראל לפני הקב"ה יותר ממלאכי השרת שישראל אומרים שירה בכל שעה ומלאכי השרת אין אומרים שירה אלא פעם אחת ביום ואמרי לה פעם אחת בשבת ואמרי לה פעם אחת בחודש ואמרי לה פעם אחת בשנה ואמרי לה פעם אחת בשבוע ואמרי לה פעם אחת ביובל ואמרי לה פעם אחת בעולם וישראל מזכירין את השם ואחר שתי תיבות שנאמר שמע ישראל ה' וגו' ומלאכי השרת אין מזכירין את השם אלא לאחר ג' תיבות כדכתיב קדוש קדוש קדוש ה' צבאות ואין מה"ש אומרים שירה למעלה עד שיאמרו ישראל למטה שנאמר ברן יחד כוכבי בקר והדר ויריעו כל בני אלהים אלא אחת אומרת קדוש ואחת אומרת קדוש קדוש ואחת אומרת קדוש קדוש קדוש ה' צבאות והאיכא ברוך ברוך

[סנהדרין לח:]

רבינו גרשום
הנה הוא זורה את גורן השעורים. כלומר בלילה תמצאו אותו בביתו שאין דרכן של בני אדם לילך בלילה: לך נא ראה את שלום אחיך. בשעה שיכול לראות [דהיינו] ביום: באיטליז של אימאוס. בשוק של אותו מקום: רבא אמר מהכא. כלומר דחזינן כשבא השמש לן במקום [ההוא] ולא הלך אנה ואנה: וגויתו כתרשיש. כלומר כים על שם באה אניה באה תרשיש: עולין ומסתכלין דיוקנו של מעלה. כלומר דמות יעקב החקוק בכסא הכבוד: בעו לסכוניה: שמניף במניפה על גופו. כלומר שמחממין אותו באש ומצננו במניפה: מסייע ליה לרב חננאל כו'. כלומר דחזינן הכא שלש כתות של מלאכי השרת נבראין בכל יום שאומרים שירה להקב"ה לפ"כ המלאכים הנבראים מששת ימי בראשית אינן מספקין (ליתן שיר) [לומר שירה] כל ימיהן אלא פעם אחת בעולם: ברן יחד כוכבי בוקר וידיעו כל בני אלהים. כשמרננין שמשולים ככוכבי בקר:

ס"ת בדיליל

כיון דאתיהיב רשותא. להזכיר דבר הזכירוהו בקדוש לאחר שלש חיבות של שבת: **אתיהיב.** רשותא לאחרכריה להדיא: **ויצר אל מלאך.** מקרא הוא בחרי עשר: **ויוכל.** איני יודע על מי זה מהם הוא אומר ויוכל שנלחם ונעשה שר אם יעקב למלאך והכי קאמר ויצר יעקב אל מלאך ויוכל יעקב או הכי קאמר ויצר יעקב אל יעקב מלאך כלומר נשתדל לעומתו המלאך ויוכל המלאך ונלחו: **כשהוא אומר כי שרית.** ותוכל הוי יעקב נלחם למלאך: **שרית עם אלהים.** נשיתי שבאדם ישראל שמעמיד הם ונקראים אלהים על האלהים יבא דבר שניהם (שמות כב) ועם אנשים ראש הגולה: **ובגפן.** ישראל נמשלו לגפן דכתיב גפן ממצרים תסיע (תהלים פ): **שרי גאים.** עשירים וקרובים למלכות: **אלו ג' שרי גויים.** מלאכים: **עלתה נגה.** אין חשוב כן כל כך כשריגים שהם ענפים קטנים: **אלו פרחי כהונה.** המשרתים במקדש: **במתנות.** שנתן הקב"ה לישראל: **אלו הכבוריס.** שהכניסן לארץ טובה ומלאה פירות ומביאין ממנה בכורים בפריחת גמר בשולם: **הגיע זמנן.** לנאת מכאן ולפרות ולרבות: **עלתה נגה.** עלתה זמן הנאה להזות דם נלחן של מלכים: **ג' כוסות.** בספור החלוס וכוס פרעה וגו': **בימי פרעה נגה.** שהחריבה נבוכד נצר דכתיב (ירמיה מז) לבא נבוכד נצר מלך בבל וגו': **אומה זו.** ישראל: **נמשלה כגפן.** גפן ממלכים תסיע: **זמורות שבה אלו בעלי בתים** דמה הזמורה הזו מוליאה לולבין ועלים ופרי והוא עיקר הגפן כך בעלי בתים גומלי חסד ומחזיקים ידי עניים ומפזרים ממונם למלכות בשביל אחיהם ומתקיימים על ידם: **עלין.** שבגפן סובלין הרוח ומגינים על האשכולות שלא יכם שרב ושמש ורוחות כך עמי הארץ חורשין וזורעין וקוצרין מה שתלמידי חכמים אוכלים: **קנוקנות.** וידייל"ם דלא חזו למידי: **ואכרה לי.** הקב"ה אומר קניתי לי ישראל בט"ו בניסן בשביל הצדיקים: **אשר כריתי לי.** קניתי כדאמרי' בפ"ק דסוטה (דף יג.) דיעקב זבנה מעשו: **גרור הכסף.** בחלק (סנהדרין דף לו:) מפרשינן ליה בצדיקים דשלחו ליה עמון ומואב לנבוכד נצר כדשמעו לנביאים דליתבנו בחורבנא הא אחרבינהו שלח להו מסתפינא מאלההון שלחו ליה כי לין האיש בביתו שלח להו בקריבא אמי שלחו ליה הלך בדרך נמרחוק שלח להו איכא לדיקי דבעי רחמי שלחו ליה גרור הכסף לקח בידו לדיקים שבהם המיתם: **אומר.** שלשים סאין: **נתן.** ט"ו סאין: **כאן.** בבבל: **ורוכייהו.** לדיקי דארץ ישראל: **אפתא.** יליע: **ואומר אליהם.** בגבולתא דבבל זכריה כתיב גבי עובדי כוכבים ואקח את מקלי את נועם ואגדע אותו להפר את בריתי אשר כרתי את (ג) העמים ואומר אליהם וגו': **הבו שכרי.** החזירו לי את הלדיקים שהייתם מקבלים עליהם שכר ושקלו וגו' (ג): **ואקח את שלשים הכסף.** ונקבעו אותם לדיקים לדורות בישראל: **אל בית ה'.** בארץ ישראל: **שלשים מנות.** לא נתפרשו ב) ומהכא הוא דקא יליף: **שאין**

ברוך אופנים הוא (ישעיה ו) שרפים עומדים ממעל לו וגו' וכתיב בתריה וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש וכו' ומה אתה אומרים בתפלת יוצר והאופנים והיות הקדש כו' דחיות נמי אומרים ברוך דעדיפי משרפים וקרא נמי מוכח דחיות ואופנים אומרים ברוך דכתיב קרא דברוך כתיב וקול כנפי החיות משיקות אשה אל אחותה וקול האופנים לעומתם קול רעש גדול וכבוד דוכתא משמע דהאופנים בתר חיות גרירי דכתיב (יחזקאל א) ובלכת החיות ילכו האופנים אלנם ובהנשא החיות מעל הארץ ינשאו האופנים וכתיב נמי כי רוח החיה באופנים ואם תאמר דילפינן השתא לפירוש זה דחיות ושרפים אין הכל אחד ובפרק אין דורשין (תענית דף יג:) אומר פסוק אחד אומר שש כנפים לאחד ופסוק אחד אומר ארבע כנפים לאחד ומאי קושיא הא האי קרא דשש כנפים בשרפים כתיב והאי בחיות כתיב וי"ל דמסתבר ליה שאין משוים בכנפיהם וכה"ג פריך בפ' בא לו (יומא דף עב:) כתיב ועשית לך ארון עץ וכתיב ועשו ארון עצי שטים אע"פ שהיה ארון אחד מסתמא כמו שהיה זה כך היה זה וכן בהמוכר פירות (ב"ב דף נח.) למ"ד פניהם איש אל אחיו והכתיב ופניהם אל הבית מכרובים של שלמה אכרובים של משה פריך דמסתמא לא נשתנו זה מזה:

אילימא

ברוך אופנים הוא דאמרי ליה ואיבעית אימא כיון דאתיהיב רשותא אתיהיב °וישר אל מלאך ויוכל בכה ויתחנן לו אינו יודע מי נעשה שר למי כשהוא אומר °כי שרית עם אלהים הוי אומר יעקב נעשה שר למלאך בכה ויתחנן לו אינו יודע מי בכה למי כשהוא אומר ויאמר שלחני הוי אומר מלאך בכה ליעקב כי שרית [עם אלהים ועם אנשים] אמר רבה רמז רמז לו שעתידים שני שרים לצאת ממנו ראש גולה שבבבל ונשיא שבארץ ישראל מכאן רמז לו גלות °ובגפן שלשה שריגים אמר רב חייא בר אבא אמר רב אלו ג' שרי גאים היוצאים מישראל בכל דור ודור פעמים ששנים כאן ואחד בארץ ישראל פעמים ששנים בארץ ישראל ואחד כאן יהיבו רבנן עינייהו ברבנא עזקבא ורבנא נחמיה בני ברתיה דרב רבא אמר אלו שלשה שרי גוים שמלמדים זכות על ישראל בכל דור ודור תניא רבי אליעזר אומר נפן זה העולם שלשה שריגים זה אברהם יצחק ויעקב והיא כפורחת עלתה נצה אלו האמהות הבשילו אשכלותיה ענבים אלו השבטים אמר לו רבי יהושע וכי מראין לו לאדם מה שהיה והלא אין מראין לו לאדם אלא מה שעתיד להיות אלא נפן זה תורה שלשה שריגים אלו משה ואהרן ומרים והיא כפורחת עלתה נצה אלו סנהדרין הבשילו אשכלותיה ענבים אלו הצדיקים שבכל דור ודור אמר ר"נ עדיין צריכין אנו למודעי דמוקים ליה כוליה בחד מקום רבי אלעזר המודעי אומר נפן זה ירושלים שלשה שריגים זה מקדש מלך וכהן גדול והיא כפורחת עלתה נצה אלו פרחי כהונה הבשילו אשכלותיה ענבים אלו נסכים רבי יהושע בן לוי מוקים לה במתנות דאמר ר' יהושע בן לוי גפן זו תורה שלשה שריגים זה באר עמוד ענן ומן והיא כפורחת עלתה נצה אלו הבכורים הבשילו אשכלותיה ענבים אלו נסכים רבי ירמיה בר אבא אמר נפן אלו ישראל וכן הוא אומר °גפן ממצרים תסיע שלשה שריגים אלו שלשה רגלים שישראל עולין בהן בכל שנה ושנה והיא כפורחת (א) עלתה נצה הגיע זמנן של ישראל לפרות ולרבות וכן הוא אומר °ובני ישראל פרו וישרצו עלתה נצה הגיע זמנן של ישראל ליגאל וכן הוא אומר °ויז נצחם על בגדי וכל מלבושי *אגאלתי הבשילו אשכלותיה ענבים הגיע זמנה של מצרים לשתות כוס התרעלה והיינו דאמר רבא* שלשה כוסות האמורות במצרים למה אחד ששתה בימי משה ואחד ששתה בימי פרעה נכה ואחד שעתידה לשתות עם כל העובדי כוכבים אמר ליה רבי אבא לרבי ירמיה בר אבא כי דריש להו רב להני קראי באגדתא כוותך דריש להו אמר רבי שמעון בן לקיש אומה זו כגפן נמשלה זמורות שבה אלו בעלי בתים אשכולות שבה אלו תלמידי חכמים עלין שבה אלו עמי הארץ קנוקנות שבה אלו ריקנים שבישראל והיינו דשלחו מתם ליבעי רחמים איתבליא על עליא דאילמלא עליא לא מתקיימין איתבליא °ואכרה לי בחמשה עשר כסף א"ר יוחנן משום ר' שמעון °בן יהוצדק *אין כירה אלא לשון מכירה שנאמר °בקברי אשר כריתי לי בחמשה עשר זה ט"ו בניסן שבו נגאלו ישראל ממצרים כסף אלו צדיקים וכן הוא אומר °צרור הכסף לקח בידו חומר שעורים ולתך שעורים אלו מ"ה צדיקים שהעולם מתקיים בהם ואיני יודע אם שלשים כאן וט"ו בארץ ישראל ואם שלשים בארץ ישראל וט"ו כאן כשהוא אומר °ואקחה שלשים הכסף ואשליך אותו בית ה' אל *היוצר הוי אומר שלשים בארץ ישראל וט"ו כאן אמר אביי ורוביהו משתכחי בבי כנישתא דתותי א] אפתא והיינו דכתיב °ואומר אליהם אם טוב בעיניכם הבו שכרי ואם לא חדלו וישקלו את שכרי שלשים כסף *רבי יהודה אומר אלו שלשים צדיקי אומות העולם שאומות העולם מתקיימים עליהם עולא אמר אלו שלשים מצות שקבלו עליהם בני נח ואין מקיימין אלא שלשה אחת

הגהות הב"ח

(א) גמ' והיא כפורחת סגיע זמנן כנ"ל והיכות עלתה נצה ממתק: (ב) רש"י ד"ה ואומר וכו' אם כל העמים: (ג) ד"ה הבו הד"א עם ד"ה ואקחה שלשים כנ"ל ותיבת אם נמחק:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' בכי כמיתתא דמותי אפתא. נ"ב עי' ערוך ערך אפתא: ב) רש"י ד"ה שלשים מנות לא נתפרשו. נ"ב עי' עמרה מאמרות מאמר תקוד דין מלך ג' סכ"ל דף קג ע"ל דמפרש לסו לכולהו שלשים ועי' יפה מואר כס' ויחי דף תקכ"ה עמוד ד' ויפה מראה פ"ל דר"ה דף כ"ו ע"ל וס"ב דע"ז דף ק"ל ע"ב:

רבינו גרשום

הדר ויריעו כל בני אלהים: אלו שלשה שרי גוים כו'. כלומר גוים כשרין כגון אדרכן דשמשיה לרב: הבשילו אשכלותיה ענבים אלו הנסכים. וגם דם היו מתנה לגבי מזבח: וכן הוא אומר ויז נצחם על בגדי. נצה דורש נצחם: שלש כוסות האמורות במצרים. וכוס פרעה בידי וגו': אומה זו כגפן נמשלה. כלומר ישראל: קנוקנות. סופי ענבים שהם ענבים קשים: שאלמלא עליה. כלומר שתרשין וזורעין שאלמלא כן רעב יבא בעולם: חומר שעורים ולתך שעורים. חומר שלשים סאה לתך ט"ו סאין ואלו הן סך הכל מ"ה סאין ואותם מ"ה סאין אלו מ"ה צדיקים: דתותי אפתא. אפתא בלע"ז: ואומר אליהם אם טוב בעיניכם הבו שכרי: שאין

[ר"ש כו. ע"ש סוטה יג.]

לשון מגולגל. רש"ל [סוטה ט.]

אילימא חלבו דשליל. וא"ת ומאי שנא דבגיד דשליל פליגי ובחלבו דשליל מודו וי"ל משום דלא מקרי חלב כיון דאינו בעמוד והקרב כדאמר בפ' בהמה המקבלת (לעיל דף עה.) מה חלב ושאר הכליות האמורים בחטאת מולח מכלל שליל: **ואמר** רבי אלעזר אמר רבי אושעיא כו'. הולרך לאתויי דרבי אלעזר דאי לאו דרבי אלעזר הוה אמינא חלבו דקתני בברייתא היינו חלבו דגיד דעצמה ולא חלבו דשליל לכך מייתי דר' אלעזר דהלכו לשיטתם משמע דאכולה מילתא קאמר בגיד ובחלב דבתרוייהו דפליגי בהו הלכו לשיטתם ועוד דאי אגיד לחודיה קאי אמתני' הוה ליה לרבי אלעזר למימר מילתיה אע"ג דלא הוזכר במתניתין רבי מאיר מכל מקום שמעינן ר"מ מר' יהודה אלא להכי אמרה אברייתא דאכל מילתא דפליגי קאי דבחלב נמי הלכו לשיטתם: **גוממו** עם השופי. פי' הקונטר' חלב הגבוה וגיד הגראה על השופי גוממו ומשליכו מפני מראית העין שלא יראה כאוכל גיד אבל עיקרו ושרשו של שומן ושל גיד מותרין ולפי זה לא פליגי בחלבו דבין לרבי מאיר ולר' יהודה כל מקום שהגיד אסור חלבו נמי אסור וכל שכן דפריך מפי שפיר לשמואל דאמר חלבו מותר לדברי הכל דהכא אפילו רבי יהודה דמיקל קאסר חלבו אבל הלשון קשה דקאמר אלא חלבו דגיד והא מיפלג פליגי משמע דלרבי יהודה אפילו במקום שהגיד אסור חלבו שרי כמו שאמר שמואל אלא דרבי מאיר פליג ולכך גראה דגוממו אגיד לחודיה קאי ולא אחלבו [ולמאי] דבעי לאוקומי ברייתא דהנהו בו איסור כר' יהודה מה שלא א"ר יהודה גוממו אלא אגיד משום דחלבו תלוי במנהגא היכא דאמור אחמור כדאמר (נדה דף סו.) גבי תומרא דרבי זירא דשבעה נקיים [אי] נמי נאמר דגוממו דרבי יהודה נמי קאי אחלב למאי דבעי למימר דהך ברייתא כרבי יהודה אבל לר"מ סלקא דעתך דאסור מדאורייתא מדמחמיר לחטטו ונשרש אחריו דקאמר חוסך שמנו מעיקרו ולבסוף מסיק ברייתא כר"מ ומ"מ לא אסיר מדאורייתא לר"מ אלא דישראל קדושים הם אבל לרבי יהודה שרי לגמרי והא דתנן נאמנים עליו ועל החלב היינו בסתם חלב ולא בחלבו של גיד דכיון דלרבי יהודה שרי לגמרי לא שייך ביה נאמנות ולקמן (דף נג:) אפרש בע"ה: **עולא** אמר עץ הוא והתורה כו'. פלוגתא דיש בגידים בג"ע ופלוגתא דר"מ ורבי יהודה דפליגי בחטיטה לא הוי כפלוגתא דרב ושמואל אלא קסבר רב דהא דפליגי תנאי דיש בגידים בטהן טעם בקטוקנות הוא דפליגי אבל גיד לג"ע עץ הוא ורב ודאי סבר כמאן דאמר דיש בהן בג"ע דלמ"ד אין בגידים בג"ע מה לי גיד ומה לי קטוקנות וכן פלוגתא דר"מ ורבי יהודה דפליגי בחטיטה והוא תנא* דפליגא ארבי יהודה ואית ליה דלא אסרה תורה אלא שעל הכף בלבד כל זה יעמוד רב בקטוקנות ועולא סבר דכל הך פלוגתא בגיד עצמו ולא בקטוקנות דקטוקנות שרו לגולי עצמה דגיד אמר רחמנא ולא קטוקנות ועולא ודאי סבר כמ"ד אין בגידים בג"ע ומדקאמר עץ הוא: **כוותיה** דעולא מסתברא. בשאלתות דרב אחאי בפרשת ושלח* דאע"ג דקאמר מסתברא כעולא אסרינן קטוקנות מדרבנן משמע דלעולא אפילו מדרבנן שרי: **אמר** אביי כוותיה דרבי אסי מסתברא. משמע דהכי הלכתא דלובן כוליא שרי ואין צריך לגמוס אלא מה שאוכל לכוליא ובקונטרס נמי כתב דהמיקל לא הפסיד ובשאלתות נמי בפרשת ושלח* הביאו דברי המתיר ולא דברי האוסר וגרס רבה מחטטו ליה ולא גרסינן רבא דא"כ היה הלכה כרבא לגבי אביי ובכל הספרים כתיב רבה ומיהו כתב בקונטרס דבלובן כוליא הלך אחר המחמיר לשרש אחריו כיון דלא אתמר הלכתא באביי והמחמיר יחמיר והמוציא לא הפסיד ובחלב שהבשר חופה אותו משמע מתוך פירוש הקונטרס שפשוט לו שהוא מותר אף על גב שבלובן כוליא לא פסק בהדיא שיהא מותר ושמא סובר דכולהו אית להו דשמואל דאמר חלב שהבשר חופה אותו מותר ולריך ליתן טעם דמ"ש זה מזה דאי דרשינן שעל הכסלים אמר רחמנא ולא שבתוך הכסלים הכא נמי אמר רחמנא שעל הכליות ולא שבתוך הכליות ואף על גב דחוטין שבחלב אסורים מדרבנן יש לגזור בהו טופי בחוטי חלב אמנו חלב מבלובן כוליא ויש לפתור מכאן דברי ר"ח ממ"ן שהיה אומר דשומן שעל יותרת הכבד אסור אף לאחר שימוק הקרום מעליו מדתניא בתורת כהנים כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריבו ממנה וגו' אין לי אלא חלב תמימים שהם כשרים ליקרב חלב בעלי מומין מנין תלמוד לומר מן הבהמה חלב חולין מנין תלמוד לומר כי כל אוכל חלב אם כן למה נאמר אשר יקריבו ממנה לומר

שאין כותבין כתובה לזכרים דאע"פ שאשודין למשכב זכור ומייחדין להם זכר להשמישן אין נוהגין קלות ראש במלוה זו כל כך שיכתבו להם כתובה: **בשר המת**. של אדם: **במקולין**. בחיטלין שאין אוכלין אותו בפרהסיא כל כך ואני שמעתי בשר המת בשר בהמה שמתה מעצמה: **דאית ליה**. כף בשר סביבות הקוליה העליונה: **ולא עגיל**. הבשר **סביבות העצם ואינו דומה לכף**. כל בשר גבוה ונגול קרי כף כדאמרינן בנדה (דף מז.) עד שתתמעך הכף גבי שימני בגרות: **אמר שמואל וחלבו מותר**. דקתני מתני' דברי הכל היא: **נוהג בשליל**. וחלבו של שליל אסור: **בבן תשעה חי**. שחי ועמד לפניו משנשחטה ונקרעה אמו: **לשיטתו**. דאמר בפרק בהמה המקבלת (לעיל דף עד.) טעון שחיטה וכיון דלא משתלי בשחיטת אמו לאו שליל הוא דליקרי ביה כל בבהמה תאכלו (ויקרא יא) ואפי' חלבו וגידו א] אלא חלבו דגיד של כל בהמה קאמר מתני' ומוקי ליה שמואל כדברי הכל: **מעיקרו**. מכל מקום שהוא נבלע ונשרש בבשר: **גוממו עם השופי**. החלב הגבוה וגראה על השופי גוממו ומשליכו מפני מראית העין שלא יראה כאוכל גיד אבל עיקרו ושרשו של שומן ושל גיד מותרין: **עם השופי**. בשום לשופי יחתכנו: **לעולם חלבו דגיד**. קאמר שמואל דברי הכל מותר: **ומודה שמואל**. דאע"ג דמן התורה מותר קאסר ליה ר' מאיר מדרבנן: **מאי לאו רבי מאיר היא**. מדקתני נהגו בו איסור דאילו לרבי יהודה אפי' מנהגא ליכא וקאמר ר"מ דמותר מדאורייתא כשמואל: **חטיטה**. לר' מאיר הוא דשמעינן ליה לעיל: **קנוקנות**. גידין דקין ההולכין באורך הירך מתחת הבשר מגיד החילון לגיד הפנימי והן האסורין לפי שהן רכין ונותנין טעם אבל גיד עצמו שהוא גראם השופי קשה הוא ועץ בעצמה הוא: **עולא אמר**. אע"פ שעץ הוא התורה חייבה עליו: **חוטים שבחלב**. כגון חוטי הכסלים וגם בחלב שעל הקרב יש חוטים דקין: **אסורין**. מדרבנן: **ואין חייבין עליהם**. כרת: **לובן כוליא**. שבתוך החרין ומתפשט והולך בתוך הכוליא: **ממרטט ליה**. משרש אחריו: **גאים ליה**. התפוי אבל בכוליא אכל: כוותיה דרבי אסי מסתברא דאמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל חלב

שאין כותבין כתובה לזכרים ואחת שאין שוקלין בשר המת במקולין ואחת שמבבדין את התורה: ואינו נוהג בעוף: והא קא חזינן דאית ליה אית ליה ולא עגיל בעי רבי ירמיה אית ליה לעוף ועגיל אית ליה לבהמה ולא עגיל מאי בתר דידיה אזלינן או בתר מיניה אזלינן *תיקו: ונוהג בשליל: אמר שמואל וחלבו מותר לדברי הכל חלבו דמאי אילימא דשליל והא מיפלג פליגי ביה *דתניא נוהג בשליל וחלבו אסור דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר אינו נוהג בשליל וחלבו מותר ואמר ר' אלעזר אמר ר' אושעיא מחלוקת בבן תשעה חי והלך ר"מ לשיטתו ורבי יהודה לשיטתו ואלא חלבו דגיד הא מיפלג פליגי בה *דתניא גיד הנשה מחטט אחריו בכל מקום שהוא וחותך שמנו מעיקרו דברי ר"מ רבי יהודה אומר גוממו עם השופי לעולם חלבו דגיד ומודה שמואל דלר"מ מדרבנן אסור דתניא *ושמנו מותר וישראל קדושים נהגו בו איסור מאי לאו ר"מ היא דאמר מותר מן התורה ואסור מדרבנן ממאי דילמא רבי יהודה היא אבל לרבי מאיר מדאורייתא נמי אסיר לא ס"ד דתניא גיד הנשה מחטט אחריו בכל מקום שהוא ושמנו מותר מאן שמעת ליה דאית ליה חטיטה ר"מ וקאמר שמנו מותר אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא אמר רב לא אסרה תורה אלא קנוקנות שבו עולא אמר עץ הוא והתורה חייבה עליו אמר אביי כוותיה דעולא מסתברא דאמר רב ששת אמר רב אסי חוטין שבחלב אסורין ואין חייבין עליהן אלמא חלב אמר רחמנא ולא חוטין הכא נמי גיד אמר רחמנא ולא קנוקנות גופא אמר רב ששת אמר רב אסי חוטין שבחלב אסורין ואין חייבין עליהן שבבוליא אסורין ואין חייבין עליהן לובן כוליא רבי ורבי חייא חד אסר וחד שרי *רבה ממרטט ליה °ר' יוחנן ממרטט ליה רבי אסי גאים ליה אמר אביי כוותיה דרבי אסי מסתברא דאמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל חלב

לעיל סט: עד. [תוספתא ס"ז]

גם זה שם

לעיל לא. שחיטה סב:

ר"מ

ר"מ

[עי' תוס' ד"ה אמר לפי וכו' וכך גורס הרא"ש ממנס הר"ן גורס רבא ודע שכן גי' הערוך ערך מרט]

נליון הש"ס

גמ' ר' יוחנן מפרעע ליה. ע"ל נז ע"א תוס' ד"ה מוליא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה לשיטתו וכו' וגידו. כלפן הסס"ד ולמ"כ מה"ד אלא:

לקמן נז:

[סימן כד]

[שם]

רבינו גרשום

שאין כותבין כתובה לזכרים. כלומר כשעושין נישכב זכור אין כותבין להן כתובה: ואחד שאין שוקלין בשר המת במקולין. כלומר במשקל כלומר דמוכרין בשר המת בצנעא אבל לא בפרהסיא בשוק: פפני שאין לו כף. כלומר שאין ירך שלו עגול ככף בהמה: והלך ר' מאיר לשיטתו. כלומר ר"מ דסבירא ליה דחלבו אסור הלך לשיטתו: דהוא אמר

נשון שחיטה כבהמה מעלייתא: ר' יהודה אומר גוממו עם השופי. כלומר אין צריך לחפש אחריו אלא דוחתכו עם השופי למעלה: לעולם חלבו דגיד. כלומר דמותר ואע"ג דאמר שמואל דלדר' מאיר אסור מדרבנן אבל מדאורייתא מותר: מאי לאו ר"מ היא. כלומר מה דאמרי' דשומנו מותר וישראל קדושים נהגו בו איסור ר"מ היא: לא אסרה תורה אלא קנוקנות שבו. כלומר גידין דקין שמתפרשין מן הגיד איליך ואילך שהן בני אכילה אבל הגיד עצמו שהוא חשוב כעץ לא חייבה התורה: אלמא חלב אמר רחמנא ולא חוטין. כלומר דחלב לחוד וחוטין לחוד ה"נ גיד לחוד וקנוקנות לחוד ומה דכתב רחמנא לא יאכלו בני ישראל וגו' אמר רחמנא דאפי' אוכל הגיד דחשוב כעץ חייב וכ"ש קנוקנות: ולא נימא קנוקנות ולא גיד אלא [גיד] וקנוקנות: ממרטט ליה. כלומר מחפש אחריו ותוחכו יפה: רב אסי גאים ליה. כלומר חוחכו מלמעלה ואין מחפש אחריו: בהמה

חלב שהבשר חופה אותו. חלב שעל הכסלים שתחת הכליות וגרלה בגובה הכסלים וחל"כ נבלע תחת הבשר לחוש דק ומתפשט תחת אותו בשר בכל הכסלים ומשהבשר חופהו מותר וכשהלה למטה אותו בשר יוצא ממנו קרוס עב ונבן לבד קרוס דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב כדלקמן ותחת אותו קרוס עב יש חלב ויש שמותרים לאסור באותו חלב לפי שאותו קרוס ליט חשוב חפוי בשר שדק הוא אבל בא"ן אשכנז נוהגין בו היתר וגם בעיני גרלה דחפוי גמור הוא. ובלובן כוליא הלך אחר המחמיר לשרש אחריו כיון דלא איתוקש הלכתא כרבי אסי והמחמיר יחמיר והמונע לא הפסיד: **האי תרבא דתותי מתני'** זה עליונו וגובהו של אותו חלב שפירשתי קודם שיכסהו הבשר ואותו גובה עלמו מכוסה במתניים שקורין טובי"ם שרחבן מרחיב למטה מלעות קטנות ומכסהו וכשהטבח מפריש גרלה אותו חלב: **פרוקי מפרקא.** כשהיא הולכת איבריה נעים והמתניים פעמים שהן נמשכים כלפי מעלה והכסלים נמשכין כלפי מטה ואין החלב נכסה בהן: **המסס וביה הכוסות.** בסוף הקרב ולא זה הוא עיקר חלב המכסה את הקרב שקורין טייל"ש שהוא חותב קרוס ונקלף אבל אותו חלב המכסה את הקרב דבוק לחלב שעל המסס ובית הכוסות: **תרבא דקליבוסתא.** עגס קטן הוא ומונח על עגס שקורין הגק"ל ומחובר לחוליה האליה מלמעלה ועליו יש חלב תחת ראש המתן שקורין לונב"ל: **חוטין שביד.** שאנו טוולין מן הכתף: **משה.** *תלמיד חכם: **ריש מעיא.** כשהדקין יולאין מן הקבה לריך לגרר חלב שעליהן לוכך אמה: **וזהו חלב שעל הדקין.** שנחלקו בו רבי ישמעאל ורבי עקיבא *בחלו טרפות (לעיל דף מט:): **שבעוקן.** היינו ה' חוטי דכפלי פלוקש"ל: **עוקן.** הגק"ל: **בעי לחטוטי באחרייהו.** עד שימלא במספר הזה ורחשן אחד מחובר בשדרה ורחשי הפלוין נדבקין תחת החזה ברחשי הלגלגות: **ה' חוטי הוו.** ה' מקומות ובהן חוטים של איסור: **דטחלא.** עמוד: **דידא.** שביל: **ודלוטא.** שבלחי וחוטים דקין הוא דקחשיב הלכך לא תנא מזרקי הלוחר שאף הם משום דם: **דביעי.** ביצים של זכר: **דמוקרא.** שעל המות: **חוט ביה טפי.** שלא היה קולפו אלא בגובהו במקום עוביו שהוא מחובר עם לכרסולחלב ואמר לו קלוף ורד עד מטה: **על הדד.** קרוס שעל מקום עוביו: **אמאי.** והא חלב הקרב הוא: **אלא לאו דכוליה.** של טחול כוליה: **עילאה.** חלב ממש שעל הכליות יש עליו קרוס דק והוא חלב גמור: **תתאה.** קרוס: **ביעי תשילתא.** ביצי זכר המצוריס בגופו: **חד אסר.** משום אבר מן החי דאע"ג דתלו ביה כחתוכין דמו:

אל

"חלב שהבשר חופה אותו מותר אלמא שעל הכסלים אמר רחמנא ולא שבתוך הכסלים הכא נמי שעל הכליות אמר רחמנא ולא שבתוך הכליות גופא אמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל חלב שהבשר חופה אותו. מותר אני והאמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל "האי תרבא דתותי מתני אסיר אמר אביי בהמה בחייה פרוקי מיפרקא (ה) אמר ר' יוחנן אנא לאו טבחא אנא ולאו בר טבחא אנא ונהירנא דהכי הוו אמרי בי מדרשא בהמה בחייה פרוקי מיפרקא אמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל 'חלב שעל המסס ובית הכוסות אסורין וענוש כרת וזהו חלב שעל הקרב *אמר ר' אבא אמר רב יהודה אמר שמואל "האי תרבא דקליבוסתא אסור וענוש כרת וזהו חלב שעל הכסלים ואמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל "חוטין שביד אסורין אמר רב ספרא *משה מי אמר רחמנא לא תיכול בישרא אמר רבא משה מי אמר רחמנא אכול דמא חתכיה ומלחיה אפילו לקדירה נמי שפיר דמי אמר רב יהודה אמר שמואל 'ריש מעיא באמתא בעי גרירה וזהו חלב שעל הדקין ואמר רב יהודה 'חוטין שבעוקץ אסורין המשא חוטי אית ביה בכפלא תלתא מימינא ותרתי משמאלא תלתא מפצלי לתרי תרי מפצלי לתלתא תלתא נפקא מינה דאי שליף להו עד דחמימי משתלפי ואי לא בעי חטוטי בתרייהו אמר אביי ואיתימא רב יהודה חמשא חוטי הוו תלתא משום תרבא ותרין משום דמא דטחלי ודכפלי ודכוליתא משום תרבא דידא ודלוועא משום דמא למאי נפקא מינה הני דמשום דמא אי מחתך להו ומלח להו שפיר דמי הנך לית להו תקנתא אמר רב כהנא ואיתימא רב יהודה חמשא קרמי הוו תלתא משום תרבא ותרי משום דמא דטחלי דכפלי ודכוליתא משום תרבא ודמוקרא משום דמא רב יהודה בר אושעיא הוה קא קליף ליה טחלא ללוי בריה דרב הונא בר חייא הוה קא גאים ליה מעילאי א"ל *חות ביה טפי אתא אבוה אשכחיה אמר ליה הכי אמר אבוה דאמך משום דרב ומנו רב ירמיה בר אבא "לא אסרה תורה אלא שעל הדד בלבד אני והאמר רב המנונא תנא קרום שעל הטחול אסור ואין חייבים עליו היכי דמי אילימא שעל הדד אמאי אין חייבין עליו "אלא דכוליה אמר ליה *אי תניא תניא גופא אמר רב המנונא תנא קרום שעל הטחול אסור ואין חייבין עליו קרום שעל גבי כוליא אסור ואין חייבין עליו והתניא חייבין עליו טחול אטחול לא קשיא הא כנגד הדד הא שלא כנגד הדד כוליא אכוליא נמי לא קשיא 'הא בעילאה הא בתתאה ביעי *חשילתא רב אמי ורב אסי חד אסר וחד שרי מאן דאסר מדלא

לומר לך חלב שכמוהו כשר ליקרב אמרתי לך חלב דפטום שאין ראויה ליקרב לא אמרתי לך משמע שהייתי אוסר חלב הדפטום אי לאו משום דאיכו קרב וא"ל חלב היותרת שהוא קרב עם היותרת אסור ולפי זה היה לן לאסור לובן כוליא שהוא קרב עם הכוליא והכא שרינן ליה ומיהו איכא למימר שאני לובן כוליא שממעטו ליה קרא שעל הכליות ולא שבתוך הכליות ומ"מ קשה דלפ"ז ליתסר שומן האליה שקרב עם האליה ואף על גב דאמר בפרק כל הבשר (לקמן דף קיז.) דחלב האליה מיקרי חלב שתמת לא איקרי א] מ"מ ליתסר מטעם שקרב לכך גרלה לי דדוקא חלב דפטות שדומה לשאר חלב ושמא אף חותב קרוס ונקלף הוא הוה מיתסר אי הוה קרב אבל חלב יותרת ולובן כוליא ושומן האליה שאין דומין כלל לחלב לא מיתסרי דאין קרבין בתורת חלב אלא אגב יותרת וכוליא ואליה:

משה מי אמר רחמנא לא תאכל בישרא. דס"ד דאסר להו אפילו חתכו ומשוס חלב: **חתכיה** ומלחיה אפילו לקדרה שפיר דמי. מכלל דעד השתא משמע דלא הוה מייתי לקדרה אלא לגלי ואפילו הכי קאמר דאסור לפי שלא חתכה והא דקאמר לקמן גבי בשרא דאסמיק שפדיה בשפודא מידב דאיב דמא וכן ביעי וכן מיזרקי ופירש בקונטרס בלא חתכיה ומלחיה לא בעי למימר שלא עשה לא חתכיה ולא מליחה דהא חתכיה אף בגלי כדמשמע הכא אלא ר"ל שלא עשה שתיה אלא חתכיה לבדה ובקונטרס נקט לשון הגמ' דקאמר חתכיה ומלחיה וגלי אין לריך חתכיה ומלחיה ודוחק לחלק דהתם מייתי במיזרקי בפני עלמן כשהוא חוץ לגוף לכך לא בעי חתיכה לגלי שדרך מקום חתך שלהם יצא הדם אבל הכא מייתי שהחוטין שלימין בתוך היד לכך *(לא) בעי חתיכה לגלי ואם היינו אומרים כן היה קשה לפירוש ר"ת דפירש שכמו שנהגו העולם לבשל כבד בקדרה אחר מליה כשהה שיעור מליחה דמליח הרי הוא כרותה והיינו כרותה לגלי מדנתן ה"ג שיעור לשהיית מליחה כשיעור מליחה לא יתכן דאם לא היה לריך כאן חתיכה לגלי אם כן לא היה ראוי מגלי למליחה דהא לגלי מפלגו טפי ממליחה דלגלי לא בעי חתיכה והא מותר לבשלו בקדרה ועם המליחה בעיא חתיכה לקדרה: **חמשה** חוטי איתא בכפלי. פירש בקונטרס שמחוברים בראשי לגעות שתחת החזה ולריך ליזהר לותם הקוים חלק של פנים לחטט אחריהם עד החזה: **בעי** לחטוטי בתרייהו. חטיטה לא הוי אלא מדרבנן מדא דהא חלב אמר רחמנא ולא חוטין ועוד שעל הכסלים ולא תוך הכסלים ומ"מ לריך לחטט אחריהם מדרבנן ולא דמי לבשר החופה את החלב דשרי דהכא בהמה בחייה פרוקי מיפרקא ומסכין החוטין בהליכתה ומחגלים אי נמי כיון דבלאו הכי רובן גלוים אף מה שבתוך הבשר אסור מדרבנן:

מדלא

מסורת הש"ס

(ה) גמ' מיפרקא דאמר ר' יוחנן אנא:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה וזהו וכו' בחלו טרפות. וע"ש בכש"י ד"ה אף כל וכ"ל:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה (בדף לב ע"ב) אמר אביי וכו' מ"מ ליתסר מטעם שקרב. כ"ב עי' בה"ג בהלכות חלב דף קל"ב דמייתב זה ודבריו הם ע"פ הסוגיא דכריתות דף ד' ע"א ותימה על התוס' שלא הביאו דבריו אלו הסוגיא דכריתות וכ"ע דגם לקמן דף קיז ע"א איתא סכי. שוב ראיתי למעדני יו"ט וכנה"ג עמדו בזה ועי' ספר שונה הלכות סוף הלכות חלב דף ג' ע"ד ד"ה עוד הקשו וכו' האריך בזה:

הגהות הב"ח

(ו) [ואינו] חייב עליו: ביעי חשילתא. כלומר ביצים המעוכים כמו מעוך וכתות. בבהמה שחשוב כמי שנטולין מן הבהמה וחשוב כאבר מן החי: ואידך

רבינו גרשום

בהמה בחייה פרוקי מיפרקא כלומר כשהיא הולכת נמשכין מתניה אילך ואילך ולא חשיב הרבא תחת הבשר שאין עומדין המתנים במקומן: ונהירנא. כלומר וזכור אנא: דקליבוסתא [illegible]: חוטין שביד אסירין. כלומר נדרון שבזרוע: משה מי קאמר דרחמנא לא תיכול בשרא. כלומר בלשון כבוד כלומר אדם חשוב: ריש מעיא באמתא בעי גרירא. ואיזהו ריש מעיא מן המצר ולמטה כשמתחיל בני מעים מן הכרס באורך אמה חשוב כברס עצמו ובעינן שיגרדנו מן החלב למעלה: חוטין שבעוקץ. כלומר שבאליה אלו החוטין שבכפלי: הנך לית ליה תקנתא דמשום תרבא איגון: דביעי ודמוקרא. כלומר ביצים של בהמה שקרמא למעלה מן הביצים. ודמוקרא חיתא דמתנה ביה מוחא דהוא אסור משום דמא: אלא שעל הדד בלבד חוט גדול של חלב שמעורה בטחול אלא לאו דכוליה אסור [ואינו] חייב עליו: ביעי חשילתא. כלומר ביצים המעוכים כמו מעוך וכתות. בבהמה שחשוב כמי שנטולין מן הבהמה וחשוב כאבר מן החי: ואידך

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ז מהל' מאכלות אסורות הל' ז [עוש"ע י"ד סי' סד סעיף ד]:
כג ב מיי' שם הל' ח עוש"ע שם סעיף ז:
כד ג מיי' שם הל' ו עוש"ע שם סעיף ח:
כה ד מיי' שם הל' ז עוש"ע שם סעיף ו:
כו ה מיי' שם הל' יב סמג שם עוש"ע י"ד סי' סד סעיף עו:
כח ז מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יג:
כט ח מ מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף י:
ל י מיי' שם הלכה יב עוש"ע שם סעיף יב:
לא כ מיי' שם הל' ט עוש"ע שם סעיף יא:
לב ל מיי' שם הל' ט עוש"ע שם סעיף יב:
לג מ מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יג:
לד נ מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
לה ס מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
לו ע מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
לז פ מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
לח צ מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
לט ק מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
מ ר מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
מא ש מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
מב ת מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
מג א מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
מד ב מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
מה ג מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
מו ד מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
מז ה מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
מח ו מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
מט ז מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נ ח מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נא ט מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נב י מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נג כ מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נד ל מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נה מ מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נו נ מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נז ס מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נח ע מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נט פ מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נט צ מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נט ק מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נט ר מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נט ש מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נט ת מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נט א מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נט ב מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נט ג מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נט ד מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נט ה מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נט ו מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נט ז מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נט ח מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נט ט מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נט י מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נט כ מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נט ל מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נט מ מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נט נ מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נט ס מיי' שם הל' יא עוש"ע שם סעיף יד:
נט